

Aramea-Suomi

Interlineaarinen käännös

*Kirje heprealaisille
ja
Jaakobin kirje*

Nehemia media

כתבא קדישא
לפינלאנד'יא

תאומא לויא

Käännös ja kommentit: Tuomas Levänen, Piikkiö

Kannen suunnittelu ja taitto: Matti Lahtinen, Nehemia media

Kustantaja: Nehemia media, Turku, 2017

Painopaikka: Books on Demand GmbH, Norderstedt, Saksa

Isbn: 978-952-7111-06-2

Pyhät kirjoitukset suomalaisille osa 4.

Aramea-Suomi

Kirje heprealaisille 5.

Jaakobinkirje 87.

Sarjassa ilmestynyt aiemmin:

Pyhät kirjoitukset suomalaisille osa 1:

Armea-Suomi interlineaari, Paavalin kirjeet galatalaisille, efesolaisille ja filippiiläisille, 2015

Pyhät kirjoitukset suomalaisille osa 2:

Aramea-suomi interlineaari, Johanneksen evankeliumi, 2016

Pyhät kirjoitukset suomalaisille osa 3:

Aramea-suomi interlineaari, Johanneksen ilmestys, 2016

LUKUOHJE

Kirja rakentuu siten, että ensin on arameankielinen teksti, jonka alla on vastaava suomenkielen sana, usein perusmuodossa. Sujuvakieliset käännökset on erotettu interlineaarista lihavoinnilla, joka on kursivoitu.

Tuomas Leväsen kommentit erottuvat sujuvakielisestä käännöksestä siten, ettei niitä ole kursivoitu.

Lukiessasi interlineaaria on hyvä muistaa, että suomennosta luetaan, kuten arameaakin, oikealta vasemmalle. Sujuvakieliset tekstit luetaan normaaliin tapaan vasemmalta oikealle.

Kirje heprealaisille

Paavalin kirje heprealaisille

Aramea-suomi interlineaari

Koko teksti ja historia osoittaa, ettei tätä kirjettä ole ainakaan kreikan kielellä kirjoitettu. Hyvä kysymys onkin, miksi Paavali kirjoittaisi heprealaisille jollain muulla kuin heidän käyttämällään kielellä? Codex Khabouris mainitsee, että sen teksti on kirjoitettu sata vuotta suuren vainon jälkeen, siis vuonna 164, ja sivuja on korjailtu ja vaihdettu vuosisatojen kuluessa, kuten tutkija De Mar Shimun kirjoitti vuonna 1965, joten käytän sitä tässä käännöksessä mukana, samoin käytössä ja tekstipohjana on critical text (Gwilliam, Clarendon Press 1901).

Useat käsikirjoitukset tästä lopettavat sanoihin: ”kirjoitettu Italian Roomassa, ja toimitettu Timoteuksen käsien kautta”. Arameassa tämä on aina ollut Paavalin kirje muiden joukossa, ja siis vankilassa kirjoitettu. Loppupuolella puhutaankin vankien muistamisesta, jae 2:3 ilmoittaa myös, ettei kirjoittaja ollut varsinainen silminnäkijä. Aleksandian Klemens mainitsee noin vuonna 190, että Paavali kirjoitti tämän hebrealaisten omalla kielellä, ja lääkäri Luukas huolella käänsi sen kreikaksi. Eusebius kirjoittaa samoin, mutta lisää vielä, että ”toiset sanovat, että Klemens käänsi tekstin kreikaksi”. Mikä todennäköisesti pitää paikkansa, Luukas ei olisi jättänyt niin suuria virheitä tekstiin, esim. Melkisedek, ”jolla ei ole sukua”, pitäisi olla: ”jota ei ole sukuluetteloissamme” – asia, jonka Luukas olisi varmasti ymmärtänyt oikein.

Hieronymus taas kirjoittaa, että Paavali kirjoitti kaikki kirjeensä aramean kielellä, ja ne käännettiin kreikaksi. Paavali syntyikin alueella, jossa pääasiallinen kieli oli aramea. Kaikki ”pyhien kirjoitusten” ulkopuoliset tekstit oli kirjoitettu aramean kielellä, esim. Talmud. Sen enempää perustelematta, Herra siunatkoon lukijaa ja avatkoon ”sanan väärentämätöntä maitoa” – tekstiä, johon länsimaiset kirkkokunnat eivät ole vaikuttaneet millään tavalla.

Piikkiössä marras-joulukuussa 2013, kielelliset korjaukset ja tarkennukset tammi-helmikuussa 2016.

Tuomas Levänen

1 בכל מנון ובכל דמון מלל אלהא עם אבהין בנביא
 profeetoissa isämme kanssa Jumala puhui tavoilla kaikissa ja osista kaikissa .

מן קדים
 alusta .

Jumala puhui kaikissa osissa ja kaikilla tavoilla isiemme kanssa, profeetoissa, alusta alkaen.

2 ובהלין יומתא אחריא מלל עמן בברה דלה סם
 sääti hänen jonka pojassaan kanssamme puhui viimeiset päivissä näissä ja .
 ירתא דכלמדם ובה עבד לעלמא:
 maailman teki kauttaan ja kaiken perillinen

Ja näinä viimeisinä päivinä hän puhui kanssamme pojassaan, jonka hän sääti olemaan kaiken perillinen, ja jonka kautta hän teki maailmankaikkeuden.

3 דהויו צמחא דשובחה וצלמא דאיתותה ואחיד כל
 kaikki ylläpitää ja olemuksensa muoto ja kirkkautensa loisto on hän joka .
 בחילא דמלתה והו בקנומה עבד דוכיא דחטהין ויתב
 istuu ja syntiemme puhdistus teki olemuksessaan hän ja sanansa voimassa .
 על ימינא דרבותא במרומא:
 korkeudessa suuruuden oikealla yllä

Hän, joka on hänen kirkkautensa loisto, ja hänen olemuksensa muoto, ja hän ylläpitää kaiken sanansa voimalla, ja hän olemuksessaan teki syntiemme puhdistuksen, ja istuu ylhäällä, suuruuden oikealla puolella korkeudessa.

4 והנא כלה ירב מן מלאכא איך מא דמיתר שמא דירת
 omistaa jonka se nimi rikkaampi mitä kuin enkelit kuin suurempi kaikki tämä ja .
 מן דילהון:
 heidän omansa kuin

Ja tämä on kaikkia enkeleitä suurempi, niin kuin on se nimi, jonka hän omistaa, paljon rikkaampi kuin heidän.

Tässä "nimi" on aramean vastine hebrean ha'Shem –termille. שמא Juutalainen lukija ymmärtää yhteyden välittömästi, mutta sana ei tule kreikasta esiin. Codex Khabouris alkaa tästä jakeesta, alkuosa on tuhoutunut.

⁵ לאינא גיר מן מלאכא ממתום אמר אלהא דברי אנת

sinä poikani että Jumala sanoi milloinkaan enkeleistä sillä millaiselle .

אנא יומנא ילדתך ותוב דאנא אהוא לה לאבא והו נהוא

oleva hän ja isä hänelle oleva minä taas ja sain tänään minä

לי לברא:

poika minulle

Sillä kenelle enkeleistä Jumala on milloinkaan sanonut, että "sinä olet minun poikani, tänään minä sinut sain", ja taas, että, "minä olen oleva hänelle isä, ja hän on oleva minulle poika".

Sain (vrt. synnytin, mutta sanatarkasti synnyttämisestä on eri verbi); lausetta lainataan myös Apt. 13:33. Sana on käytössä TgLev. 12:7, Tgls 21:3 ja Tgls 13:8. Lainaus menee tarkalleen Peshitta Psalmi 2:7 mukaan.

⁶ תוב דין אמתי דמעל בוכרא לעלמא אמר דלה נסגדון

palvokaa häntä sanoo maailmankaikkeudelle esikoinen tuo hän kun mutta taas .

כלהון מלאכא דאלהא:

Jumalan enkelit he kaikki

Mutta taas, kun hän tuo sitä esikoista maailmaan, hän sanoo, että "palvokaa häntä, kaikki Jumalan enkelit!"

⁷ על מלאכא דין הכנא אמר דעבד מלאכוהי רוח

tuuli sanansaattajansa tekee sanoi näin mutta enkelit ylle .

ומשמ'שנוהי נור יקדא:

palava tuli hänen palvelijansa ja

Mutta enkeleistään hän sanoi näin, että "hän tekee sanansaattajakseen tuulen, ja palava tuli on hänen palvelijansa."

⁸ על ברא דין אמר דכורסיך דילך אלהא לעלם

iankaikkisuudelle Jumala omasi valtaistuimesi sanoi mutta poika ylle .

עלמין שבטא פשיטא דמלכותך:

kuningaskuntasi valtikka suora valtikka iankaikkisuudet

Mutta siitä pojasta hän sanoi: "sinun valtaistuimesi, Jumala, on aina ja iankaikkisesti. Oikea valtikka on sinun kuningaskuntasi valtikka."

Peshitta on suora, oikea, oikeamielinen. Sanaa käytetään myös aramean kielisestä UT:ssa. Kol.3:22, Matt.6:22.

Arameasta suomeksi käännetty Kirje heprealaisille ja Jaakobin kirje ovat neljäs osa projektia, jossa julkaistaan kaikki Uuden Testamentin tekstit arameasta käännettyinä. Käännöstyö avaa meille länsimaisille kristityille ikkunan idän kristillisyyteen, jossa Raamatun tekstit ovat olleet käytössä arameankielisinä alkuseurakunnan ajoista lähtien. Aramean kielen elävyydestä johtuen näitä kirjoituksia ei ole käännetty eikä muokattu, vaan ne ovat meidän käytössämme sellaisina kuin niitä on luettu Syyrian, Irakin ja muiden lähi-idän kristillisissä kirkoissa hyvin varhaisista ajoista lähtien.

Aramea-Suomi interlineaari avaa meille mahdollisuuden lisätä ymmärrystämme niin idän kirkkojen opetuksesta kuin Raamatun teksteistä muutenkin.

Tuomas Leväsen ansiokas käännöstyö on tuonut nämä tekstit ulottuvillemme.

9 789527 111062